

MŽP SR aktualizovalo zoznam vyňatých elektrozariadení Prehľadnejšia zodpovednosť výrobcov za elektroodpad

Začiatkom apríla 2019 vydalo MŽP SR tzv. [Pomôcku pre výrobcov elektrozariadení](#) - zoznam výrobkov vyňatých z pôsobnosti rozšírenej zodpovednosti výrobcov. Jeho cieľom je pomôcť určiť, či sa jedná o elektrozariadenia, kde za celé nakladanie s elektroodpadom z nich zodpovedajú len výrobcovia ako pri bežnom elektroodpade z domácností (napr. chladničky, práčky, televízory) alebo o zariadenia a výrobky, ktoré ak sa stanú odpadom, bude za nich zodpovedať ich pôvodca v súlade so zákonom o odpadoch č.79/2015 Z.z..

Smernica EÚ o elektrozariadeniach je tu veľmi nejednoznačná. Najväčšie nejasnosti nielen u nás, ale aj medzi jednotlivými krajinami EÚ, sú najčastejšie pri tzv. veľkých pevných inštaláciách, veľkých priemyselných nariadeniach, elektrokomponentoch či iných súčiastkach budov, iných výrobkov a technológií alebo automobilov. Týka sa to aj elektrických káblov, nábytku alebo textilu s elektrickými časťami a mnoho iných výrobkov.

Vyňatie výrobkov z pôsobnosti rozšírenej zodpovednosti v praxi znamená:

- **Hmotnosť týchto výrobkov uvedených na trh sa nezapočítava do množstva, z ktorého sa vychádza pri výpočte cieľov zberu na elektroodpad stanovených Európskou úniou pre Slovenskú republiku a do výpočtu zberového podielu pre výrobcov, stanovených Ministerstvom životného prostredia SR.** Absolútna väčšina odpadu z týchto výrobkov, by sa totiž v bežnom zbere komunálneho elektroodpadu nemala vyskytovať vôbec (napríklad priemyselné stroje) alebo sa od iných zložiek komunálneho odpadu nedá odlíšiť. Napr. textilné výrobky s osvetlením (čiapka s LED lampou) ľudia skôr odovzdajú do zberu textilu alebo ju nosia ďalej aj keď LEDka nefunguje.
- **Za nakladanie s odpadom z takýchto zariadení alebo výrobkov zodpovedá v plnej miere ich pôvodca alebo držiteľ v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi zo zákona o odpadoch pre pôvodcov a držiteľov odpadu.** To však nevyklučuje, že zodpovednosť za nakladanie s odpadom z nich môže prevziať aj výrobca, ale vždy len na základe vzájomnej dohody. Napríklad dohodou o odbere starého zariadenia pri kúpe nového.
- **Za tieto výrobky sa nemusia vyberať recyklačné poplatky v čase ich uvedenia na trh, ako to poznáme v prípade zariadení určených na domáce použitie.** Ich užívatelia by de-facto platili za tieto výrobky dvakrát. Prvýkrát pri kúpe výrobkov, v kúpnej cene so zahrnutým recyklačným poplatkom a druhýkrát by platili za nakladanie s nimi v čase, keď sa stanú odpadom. Navyše, recyklačný poplatok pri mnohých zariadeniach nie je možné ani určiť. Nielen z hľadiska ich životnosti (mnohé sa stanú odpadom až po desiatkach rokov), ale aj z hľadiska náročnosti na bezpečné nakladanie s nimi, ktoré sa nedá predvídať. Medzi tieto výrobky patria napríklad zdravotnícke zariadenia, ktoré môžu byť infikované. Tiež zariadenia, u ktorých je v prvom rade nevyhnutné zabezpečiť ich odbornú demontáž bez úniku nebezpečných látok do prostredia, ako sú mnohé klimatizácie. Náklady na bezpečnú manipuláciu, inštaláciu a demontáž tu mnohonásobne prevyšujú náklady na ich recykláciu. Dokonca môžu prevyšovať aj cenu samotných výrobkov.
- **Výrobcovia by svojich zákazníkov mali informovať o ich povinnostiach pôvodcu odpadu vyplývajúcich zo zákona o odpadoch, o obsahu nebezpečných látok a ich spoluzodpovednosti za environmentálne nakladanie s elektroodpadom.**
- **Zverejnený zoznam vyňatých zariadení z tzv. zodpovednosti výrobcov nie je nemenný a má jasne stanovené pravidlá.** Treba ho sledovať či už individuálne alebo prostredníctvom svojich OZV. Bude sa v ročných intervaloch prehodnocovať aj na základe poznatkov praxe v čase, ak sa stanú odpadom. Výrobcovia si preto musia byť vedomí svojej spoluzodpovednosti za ochranu životného prostredia.

Ako sa zoznam tvoril

Pri definovaní zoznamu sa vychádzalo predovšetkým zo smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/19/EÚ zo 4. júla 2012. Posudzovalo sa množstvo technických a odborných faktorov, výskyt v odpade, ich vplyv na životné prostredie a mnoho iných. Medzi vyňaté elektrozariadenia sa tak zaradili napríklad aj výrobky, u ktorých z hľadiska ich konštrukcie nie je možné jednoznačne určiť zodpovedného výrobcu, sú súčasťou väčších celkov alebo iných zariadení, na ktoré sa už rozšírená zodpovednosť výrobcov vzťahuje (napríklad sú súčasťou bežných domácich spotrebičov alebo automobilov), ale aj zariadenia, ktoré sú potrebné na ochranu dôležitých záujmov týkajúcich sa bezpečnosti Slovenska.

Na tvorbe zoznamu sa podieľalo aj združenie ENVIDOM. Transparentne pri tom spolupracovalo s viacerými dotknutými odbornými organizáciami výrobcov, ako sú Asociácia priemyselných zväzov, Zväz elektrotechnického priemyslu, Zväz automobilového priemyslu, Slovenským zväz pre chladiarenskú a klimatizačnú techniku, zväz výrobcov domácich spotrebičov APPLIA, s ostatnými organizáciami zodpovednosti výrobcov a samozrejme s Ministerstvom životného prostredia SR a Slovenskou inšpekciou životného prostredia. A túto odbornú, vecnú a transparentnú spoluprácu vysoko oceňuje a ďakuje za ňu.

Vydanie zoznamu vyňatých elektrozariadení prispeje k jasnejšiemu a prehľadnejšiemu rozdeleniu zodpovedností medzi všetky dotknuté osoby - výrobcov, užívateľov aj pôvodcov odpadu - s reálnym prínosom pre ochranu životného prostredia. Teraz je nevyhnutné, aby sa tieto subjekty naďalej vzdelávali a poskytovali sa im najmä praktické informácie a skúsenosti v tejto oblasti.